

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE TRIBVS BONORVM || operum generibus,||
ELEEMOSYNA,|| IEIVNIO ET ORATIONE;|| de que eorundem
operum vi, vsu, & || ratione, LIBRI TRES,|| AVCTORE ||
THEODORO PELTANO SO-||cietatis IESV Theologo.|| AD ...**

Peltanus, Theodor Anton

Ingolstadii, 1580

Septimi. Qui Ecclesiastico ritu ieiunant, vel non prandere, sed tantum
coenare; vel solito tardiùs prandere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46891](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46891)

phora, sed mala tantum, quia inhibita) ad propositum argumentum respondetur, nullam hic à communi illa negatiuorum præceptorum lege exceptionem fieri; sed solum exponi, quatenus ieiuniorum die sæpius comedere, sit contra præceptum vel præter præceptum. Cui hæc responsio, quæ vera & solida est, non placet, is responsum habeat, id nunquam facere licere, quod lege inhibitorium est, verum Ecclesiam non inhibuisse tertiam, aut quartam accubationem; sed eam tantum, qua ieiunium soluitur, hoc est secundam.

AD secundum eiusdem sententiæ argumentum maiori ex parte responsum est iam antè: dictum est namque, finem, propter quem legislator legem condit, non esse de ratione præcepti, sed illud tantum, quod lege vel præcepto cauetur. Neque enim, si qui mentem ad DEVM non eleuant, aut carnis petulantiam non coercent, aut virtutum suppellectilem nõ augent, ideo nõ ieiunant, modò tamen omnia, quæ ieiunij lex præfinit, accuratè seruent; Nam tria hæc ita ad ieiunij finem pertinent, vt tamen extra ieiunij substantiam existant. Quòd si legislator æquè obligaret ad legis finem, atque ad legis materiam, hoc est, ad id, quod lege mandatur, aut vetatur, legi plenè satisfacere difficillimum foret. Quod de multo, opiparo, &c. eidem rationi addebatur, admitti potest. Fatendum est tamen, non idem esse profus, lautè vel multum comedere, & sæpe comedere: hoc enim per se carnis fomitem auget, illud tantum per accidens. Quæ autem eiusmodi sunt, ea ad certam regulam cogi non possunt. QUAE hætenus exposita sunt, semel tantum ieiuniorum die cibum sumere licere, ostendunt: proximum est, vt paucis nunc exponamus, quanam diei hora eiusmodi cibum sumere fas sit.

Qui Ecclesiastico ritu ieiunant, vel non prandere, sed tantum cænare: vel solito tardius prandere.

CAPVT SEPTIMVM.

ERTA præfinitaq; soluendi ieiunij hora, Christiano ieiunio vsq; adedò intrinseca est, vt ab ea sola appellationem traxisse videatur; dicimur namq; vsq; ad sextam, vel nonam, vel noctem ieiunare, quasi tota

Z 3 vel

Ecclesia non inhibuit tertium aut quartum accubitum ieiuniorum die, sed illud tantum, quo soluitur ieiunium, hoc est, secundum.

Finis præcepti, aut legislationis scopus sub præceptum non cadit.

Difficile foret legi satisfacere, si legislatoris mens sub præceptum caderet.

Ieiunij Ecclesiastici ratio deponit præfinitam horam.

Eò rectius ieiunatur, quòd cibus tardius sumitur.

Judæi & primi Christiani ieiunia ad noctem vsque producebant.

Iud. 20.

2. Reg. 1.

2. Reg. 3.

In vit. Anton.

In vit. Hilar.

Epist. ad Paulin.

Hom. 1. de ieiun. Trecentis annis post Christum ieiunium à plebriq; vsq; ad noctem incipit producebatur.

Lib. de hæres.

vel præcipua ieiunij vis in prorogatione inedia vsque ad tardiorum horam sit posita: Sed & communi quoque piorum omnium sententia eò rectius religiosiusque, si cætera sint paria, vnusquislibet ieiunat, quòd tardius prandet; eò contrà minus rectè minusque religiosè, quòd maturius ieiunium relaxat.

ECCYAM, inquis, horam lex, vel consuetudo soluendo ieiunio præfinit? Sanè vt temporis lapsu in ciborum delectu, vnaque corporis refectione nonnulla accidit mutatio; ita non eadem apud omnes semper cœnandi hora obtinuit. Hebræi & primi Christiani ad initium noctis ieiunia plerunque producebant. Notum est enim illud Scripturæ: *Omnes filij Israël venerunt in domum DEI, & sedentes stebant coram Domino; ieiunaueruntq; die illo vsque ad vesperam, & obtulerunt holocausta, & pacificas victimas.* Et illud eiusdem: *Apprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesq; viri, qui erant cum eo, & planxerunt & stenerunt, & ieiunauerunt vsque ad vesperam super Saul & super Ionatham filium eius, & super populum Domini.* Et infra rursum: *Cùm venisset vniuersa multitudo cibum capere cum David, claro adhuc die iuravit David, dicens: Hæc faciat mihi DEVS, & hæc addat, si ante solis occasum gustauero panem, vel aliud quicquam.* De primis Christianis antea similia ex Philone & aliis audiimus.

EVDDEM ieiunandi ritum seruabãt præsci monachi quoq; & multi præterea alij pij religiosiq; Christiani. Athanasius: Pernoctabat in oratione sæpissime, edebat semel in die post solis occasum: quandoq; biduo ac triduo sic permanens, quarto demum die reficiebatur. Hieronymus: Inter mare & paludem vasta & terribili solitudine fruebatur, quindecim tantum caricis post solis occasum comedens. Idem: Sit vilis & vespertinus cibus. Basilius Magnus: A vino abstines, sed ab iniuriis tibi non temperas; expectas vesperam, vt cibum capias; sed diem totum absumis ad tribunalia. Hæc Basilius non de monachis, sed de vulgaris vitæ hominibus; ex quibus planum fit, trecetos annos post CHRISTVM passum, si non passim ab omnibus, certè à pluribus vsque ad noctem ieiunatum fuisse.

AT verò post Basilij ætatem, in tepescente iam sensim primo illo seruore, cœptum est cœnæ tempus aliquot horas antè capi. Quarta & profabbato, scribit Epiphanius, statum est ieiunium vsque

que ad horam nonam. Concilium Cabilionense: Solent plures, qui se ieiunare putant in Quadragesima, mox vt signum audiuerint, ad horam nonā manducare, qui nullatenus ieiunare credendi sunt, si antē manducauerint, quā vespertinum celebretur officium. Concurrēdum est enim ad missas, & auditis missarum solennibus, & vespertinis officiis, & largitis eleemosynis, ad cibum accedendum est; si quis verò constrictus fuerit, vt ad missam venire non valeat, æstimata vespertina hora, completa oratione sua, ieiunium soluat.

HÆC porrò vsque ad horam nonam ieiunandi consuetudo inde exorsa, perpetua quadā serie vsq; ad Thomæ Aquinatis ætatem, qui trecentos plus minùs annos memoriam nostram antecessit, sese porrexit: Siquidem vbi is de hora, quā ieiunium ab Ecclesia indictum soluere licet, disputat, inter cætera ita scribit: Ieiunium ordinatur ad deletionem & cohibitionem culpæ. Vnde oportet, vt aliquid addat supra communem consuetudinem; ita tamen vt per hoc non multum natura grauetur. Est autem debita & communis consuetudo comedendi hominibus circa horam sextam: tùm quia iam videtur completa esse digestio nocturno tempore, naturali calore interiùs reuocato, propter frigus noctis circumstantis, & diffusio humoris per membra, cooperante ad hoc calore diei, vsque ad summum solis ascensum; tùm etiam quia tunc præcipuè natura corporis humani indiget iuari contra exteriorem aëris calorem, ne humores interiùs adurantur. Et ideo vt ieiunans aliquam afflictionem sentiat, pro culpæ satisfactione, conueniens comedendi hora taxatur ieiunantibus circa nonam. Conuenit etiā ista hora mysterio passionis CHRISTI, quæ completa fuit hora nona, quando inclinato capite tradidit spiritum. Ieiunantes enim, dum suam carnem affligunt, passioni CHRISTI conformantur, secundum illud Apostoli ad Galatas: *Qui autē CHRISTI sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitiis, & concupiscentiis.* Hactenus Thomas, à cuius sententia Alexander, cæteri que, qui eo tempore vixerunt & scripserunt, non dissentiunt, hoc solo dempto, quòd quidam ex illis horam nonā in tota sua latitudine accipiunt.

COMPLECTITVR autem ea hora tres partes ex æquo diuisas, harum prima decurrit à duodecima vsque ad primam, media hinc

De cons. d. 1.
Solent.

Quondam ieiunio adijungebatur eleemosyna, & preces aliæ; eiusmodi.

22. q. 147. 7.

Ieiunium ordinatur ad culpæ inhibitionē & expiationem.

Ieiunantes passioni Christi conformantur.

Hora nona, qua olim ieiunium soluebatur, complectitur tres vel quatuor partes, puta initium primæ, secundæ, & tertiæ, & finem tertiæ.

Crucis mysterium ad nonæ initium, hoc est, ad duodecimam, inchoatum, sed ad finem eiusdem horæ absolutum.

Consuetudo à maioribus scita & approbata vel non improbata absoluit eos à ieiunij solutione, qui hora vnde-cima vel aliquando etiam citius prandent.

hinc vsque ad secundam, postrema inde vsque ad tertiam. Quamobrem si nonam in tota sua latitudine acceperimus: & illi hora nona ieiunium soluere haud ineptè dicentur, qui audita duodecima prandium auspicantur; & illi rursum, qui post primam; & illi item, qui post secundam; & illi tandem, qui post tertiam. Neque pugnant cum hac assertionem, quæ ex Aquinatis sententia iam allata sunt. Nam etsi D. Thomas ad postremam nonæ partem magis spectasse videatur, quàm ad primam, vel mediam, hoc ipso tamen utramque admittit, quòd non asserit, veteres nona finita cœnare solitos, sed circa nonam; constat enim circa quandam latitudinem complecti. Nec obstat quoque exemplum, quod de CHRISTI perpelesione idem autor adducit. Quamuis enim crucis mysterium ad nonæ finem fuerit expletum, fuit tamen ad nonæ principium inchoatum; pependit enim CHRISTVS tres integras horas viuis in cruce, videlicet à duodecima vsque ad tertiam, siue, ut Euangelista loquitur, à sexta vsque ad nonam.

VERVM utcumque veteres nonam horam acceperint, aut ieiunium soluerint (post meridiem autem soluisse, satis competum est) hoc sanè tempore multò plures comperias, qui vnde-cima diei hora vertente, hoc est, sub tertiæ horæ finem ieiunium soluant, quàm qui sacro audito, precibusque expletis, & elemosynis inter egenos distributis nonam aut vesperam expectant. Neque ideo tamen, si cætera bona fide præstant, non ieiunant. Nam consuetudo à maioribus scita & tacitè approbata, in plerisque positivi iuris cõstitutionibus idem ferè robur obtinet, quod lex ipsa. Quandoquidem ut eiusmodi leges utentium consensu firmantur & inducuntur, ita semel firmatæ & inductæ, contraria consuetudine denuo infirmantur, & tandem omnino abolentur. Porrò sacris interesse, preces fundere, elemosynas erogare, aliisque, quæ Cabilionense Concilium exigit, præstare, ita est salutare & fructuosum, ut tamen non sit aliquod intrinsecum ieiunij membrum. Quare licet isthæc, si adsint, ieiunij meritum augeant, eiusdem tamen rationem non infirmant, si absint.

QUAMVIS ergo tempore Epiphaniæ & Augustini; imò verò ab auorum & atauorum nostrorum memoria, CHRISTI fideles vsque ad horam nonam ieiunium producerent, & nonnulli quoque vsque ad vesperam, hac tamen ætate, appetente vnde-cima vel duode-

duodecima, hoc est, crassa quadam æstimatione hora meridiana, ubi patriæ consuetudo non reclamât, ieiunium soluere licet; siue iam tum fames adsit, ut plerunq; solet; siue omnino nulla. Quandoquidem inedia aut corporis molestia non est conditio ad ieiunij rationem necessaria, multò verò minùs circumstantia ad quoduis præceptum requisita. Fideles autem non obligantur ad circumstantias in lege vel statuto non expressas, nisi illa sit communis, hoc est, talis, quæ ad nullam non legem deposcatur; non est ergo opus cœnam tantisper differre, dum insigniter fameas, aut capitis vertigine labores, aut tam parcè cœnare, ut continua inedia langueas.

Imò verò vitio quàm virtuti affinius esset, propter eiusmodi causas statutam, aut patriæ cōsuetudine receptam prandendi horam notabili spacio prorogare. Quum refectiois hora venerit, scribit Casianus, refectio sumatur, etiamsi homo non esuriat. Si quidem hoc modo parcimonia meliùs seruatur, quàm si refectio vsq; ad esuriam differatur; quia in magna esurie auidius & minùs temperatè sumitur refectio. Hæc ille & rectè quotidianæque experientia consentaneè. Adde his, si ieiunium famem aut corporis molestiam necessariò includeret, nullum certum tempus, quo illud soluere liceret, ab Ecclesia præfiniri posse. Sunt enim, qui citra incommodum vsque ad noctem inediam ferant: sunt alij, qui meridianum tempus vix expectant: sunt denique, qui hoc possunt, illud non possunt, prout non omnes vnus eiusdemque constitutionis sunt, sed vnus huius, alter illius, alius rursus alterius.

NEQVE obstat his, quòd sacræ literæ, ex quibus ieiuniorum origo fluxit, nò alio quàm afflictionis nomine ieiuniù designant, quasi tota vel potissima illius vis in cruce, animæ, vel corporis afflictione consistat. Nam eùm DEVS per Moysen afflictionem præcipit, dicens: *Mense septimo affligetis animas vestras, nullumq; opus in eo facietis.* Rursum: *Affligetis animas vestras in eo religione perpetua; & offeretis holocaustum Domino.* Demum: *Omnia anima, quæ afflictæ non fuerit die hac, peribit de populis suis:* non præcipit afflictionem secundùm se; Ea enim nec libera est, neq; ad ieiunij rationem necessaria est; sed præcipit tantùm opera, quæ ex se nata sunt afflictionem adferre, tametsi nò semper adferant. Cuiusmodi inter cetera sunt ieiuniù,

Inedia vel fames non est conditio ad ieiunium necessaria. Quare nò est opus cœnam tantisper differre, dum fames torqueat.

In patr. coll.

In magna fame cibus sumitur auidius & intemperantiùs.

Si inedia de ieiunij ratione foret, nulla certa hora, quæ illud soluere liceret, cõstitui posset.

Leuit. 11. 16.

DEVS Iudaico populo afflictionem indicēs, nò ipsam per se afflictionem indicit, sed opera crucem cetero nata.

a & à de-

& à delicatioribus escis abſtinentia, veſtitus aſper, vigilia, cha-
meunia, aliaq; id genus complura. Nam vt horum oppoſita ſen-
ſum quadam ſuauitate & voluptate perfundunt; ita hæc ipſa eun-
dem nonnihil plerunq; offendunt.

Iudæi afflictio-
nis vocabulum
præpoſterè, &
crasè interpre-
tabantur.

Matth. 6.

Cap. 8.

Ieiunia ad tria
conſerunt.

AT verò Iudæi afflictionis notionem crasè, vt cætera ſolent,
accipientes, nullam verum aut propitiatorium ieiunium citra ve-
rum cruciatum conſtare poſſe perſuaſum habebant. Quare ſi
quando ex ipſa ieiunatione, nullum doloris ſenſum hauriebant,
ne minùs religioſi haberentur, aut ieiunij fructum perderent, in-
ediam vltra conſuetam indiçti ieiunij metam prorogabant; aut
quædam externa ſymbola, quæ de interno cruciatu ſpectatoribus
fidem facerèt, adhibebant: quo etiam nomine CHRISTVS Do-
minus meritò illos notat: *Cùm, ait, ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocri-
tiſtes; exterminant enim facies ſuas, vt videatur ab hominibus. Sed & Eſai-
as quoque eam ſuperſtitionem neutiquam obſcurè notat; ait em:*
*Nunquid tale eſt ieiunium, quod elegi, per diem affligere hominem animam
ſuam? nunquid contorquere quaſi circulum caput ſuum? & ſaccum et cinerè
ſternere?* quaſi dicat, nequaquam. Fatemur nihilominus, non de o-
mnibus Iudæis promiſcuenè hæc accipienda eſſe; ſed de quibuſdam
tantùm; habebat enim Iudæa ſuos quoq; Sanctos, tametſi non ita
multos.

FATEMUR equè (nam hoc quoq; qui pro Iudeorũ conſuetu-
dine ſtant, obiicere ſolent) domesticum hoſtem, ne inſurgat, per
ieiunium comprimendum, DEOq; pro admiſſis faciendum ſatis,
necnon vitioſis habitibus exturbatis, ſtudioſos inferendos eſſe.
Verùm vt hæc conſequamur, non eſt opus formali aliquo corpo-
ris cruciatu, aut carnis afflictione; ſed abunde ſat eſt, ſi ea adhi-
beantur, quæ eiufmodi effectum ex ſe progignere nata ſunt: Vel
quæ ab Eccleſia in hunc finem præfinita ſunt. Fatemur tandem
cum Gregorio & Bernhardo, quos ipſi etiam in cauſa ſua patro-
cinium aduocant, ventris clamorem, eiufdemque rugitum non
ſemper audiendum, hoc eſt, non ſemper id illi deferendum eſſe,
quod poſtulat, præſertim ſi ſuperuacanea poſtulet, vel ante tem-
pus ius ſuum yrgeat; at hinc non conſequitur, ventris rugitum
eiufdemque clamorem, hoc eſt, eſuriem aliamque corporis affli-
ctionem ad intrinſecam ieiunij rationem pertinere. Aliud eſt
enim, ventrem intempeſtiue clamantem audire, aliud tantisper,
dum

dum clamet, cœnam vel prandium differre. Licet ergo circa meridiem ieiunium soluere, siue fames tunc aliqua adsit, siue nulla omnino.

DVBITABIT hîc fortè quispiam, an, vt refectionis horâ vsu receptam, vel lege definitam, ad quantumlibet spacium prorogare licet; (modò ex Iudaica, vel Mahometica supstitione ea prorogatio non contingat) ita quoq; eandem, salua ieiunij lege, quâto cunq; spacio anticipare liceat? Tum rursus, decuerit vel expedieritne, vt Ecclesia aliquod tempus, ante quod prandere vel cœnare non liceret, præfiniret? Tum demum horâne vsu vel legis statuto receptæ observatio, eo modo & ratione de Ecclesiastici ieiunij integritate existat, vt ea profus neglecta, veri nominis ieiunium nullum esse valeat. De his quidam disputant prolixè, nos singula expediemus paucis.

PRIMUM quæsitum difficultate caret. Nemo enim ambigit, eiusdem rationis non esse, anticipare & producere: siquidem hoc est supererogationis, quia maioris crucis; illud simpliciter transgressionis. Ecclesia enim nusquam præcepit, vt hora nona vel sexta ieiunium solvatur, sed ne ante illud tempus solvatur vetuit. Adhæc non indixit illa ieiunium, quò carnem foueamus, verùm quò illam maceremus, spirituiq; subiiciamus; at quò inedia differtur magis, eò illa affligitur intensius; sicut ediuerso quò esurienti stomacho occurritur maturius, eò carnis sensus cruciatur remissius. Tandem ieiunium ab Ecclesia institutum non solum complectitur certum ciborum delectum, vnamq; corporis refectionem, vt antè iam dictum est, sed certam quoq; præfinitamq; cœnandi horam. At si cuiq; ita liberum foret anticipare, sicut liberum est prorogare, nullum profus certum refectionis tempus fieret reliquum. Non ea itaque libertate cœnæ tempus anteuertere, qua illud differre licet.

AD alterum respondetur, omnino necessarium fuisse, vt Ecclesia ieiuniorum lege obstrictis præfiniret aliquod tempus, ante quod ordinariè cibum sumere non liceret. Nam si cuique integrum esset, cœnare vel prandere, quando vellet, non solum magna inter ieiunantes confusio & dissimilitudo obtineret, verùm multi quoque, qui alioqui ieiunaturi erant, ieiunium violarent; egrè namq; à cœna se cõtinerent, qui summo mane pransi essent;

2. 2 quip^e

Tres de accubationis hora quæstiones non inuultiles.

Ecclesia nò præcipit, vt ieiunij hora sexta vel nona solvatur, sed verè, ne ante illud tempus solvatur.

Non licet cœnæ tempus anteuertere, dum ieiunio operadatur, sicut licet illud prorogare.

Necessariū fuit, vt Ecclesia tempus præfiniret, ante quod ieiunij soluere ordinariè non liceret.

quippe cū illi quoque experientia teste vix sese contineant, qui circa meridiem ieiunium soluerant. Ad hæc cū extra ieiuniorum tempora communi populi vsu & consuetudine, suæ sint prandiis & cœnis horæ constitutæ, quæ rarò quoque in ciuitatibus benè institutis prætermitti solent, cur ieiuniorum soluendorum tempora, quæ D E O deuotionique ex professo dedicata sunt, cuique libera relinquerentur? Deniq; cū statæ preces statis horis ex Apostolorum traditione in D E I Ecclesia solitæ sint persolui, magnamq; cum eiusmodi precibus ieiunia connexionem habeant, (Est enim longo iam tempore in Ecclesia vsitatū, vt vespertinæ preces in Quadragesima prandio, nonæ verò horæ aliis ieiuniorum feriis præmittantur,) rationi omnino cōsentaneum erat, vt ieiunio soluendo certum tempus determinaretur.

DICUNT quidam: non eadem omnium est natura corporumue cōstitutio, neq; vna omnium occupatio, neq; eadem tandem temporum aut locorum ratio: nō idem ergo omnibus tēpus præfiniri debuit, puta sexta aut nona? Addunt alij; ieiunium est opus vel actus abstinentiæ, abstinentiæ autem non solum temporis anticipatio aduersatur, verū etiam ciborum quantitas & qualitas, nimiaq; edendi auaritia, & præparandi anxietas. Notum est enim illud Gregorij: Quinq; modis nos gulæ vitium tentat. Aliquando enim indigentia tempora præuenit: Aliquando non præuenit, sed cibos lautiores querit: Aliquando quæ sumenda sunt, procurari accuratiùs expetit: Aliquando autem & qualitas ciborum & tempus congruit, sed in ipsa quantitate sumendi, mensuram refectiois excedit. Nonnunquam & abiecius est, quod desiderat, & tamen in ipso esu immensi desiderij deterius peccat. Cū ergo de quatuor posterioribus nihil cautum exisset, videri queat, nihil de primo quoque statui debuisse.

NEGARI sanè non potest, non vnā omnium corporum esse constitutionem, nec eandem etiam locorum & temporum omnium rationem; verū hinc non sequitur, nullam certam soluendo ieiunio horam fuisse præfiniendam. Primò nulla vnquam lata est lex, sed nec vlla quoque ferri potest, quæ omnibus æquè sit commoda. Deinde tempus illud tam commodè definitum est, vt nemo de illius mora iure conqueri queat. Etenim cū plurimi passim propter occupationes, vel alias causas prandium vs-

Ve certæ preces certis horis, ita ieiunia certis precibus sunt accommodata.

D 5. de cons. Quinq;

Quinq; modis gulæ vitium tentat hominem.

Nulla omnino lex fertur, quæ omnibus æquè sit commoda.

que ad vndecimam vel duodecimam sponte differant, quid magni aut quod grauamen est, si Ecclesia caueat, ne quis ante vndecimam vel duodecimam ieiunium soluat? Postremo si quis est, qui tantisper ieiunare commodè non potest, ille cum bona superioris venia prandeat citius, & reliquas ieiunij partes seruet.

CATERVM non est eadem ratio vnicæ accubationis, ab abstinentiâ à carnibus, & statâ horâ: Quandoquidem vna refectio, ieiunio generatim saltem accepto, est magis intrinseca, quàm abstinentiâ à carnibus, aut ciborum delectus. Quare Iudæorum vulgus ita ieiunium ad noctem vsque producebat, vt tamen post solis occasum omnia, quæ lex permittebat, promiscuè manducaret. Abstinentia rursus à carnibus magis est de eiusdem substantia, quàm statâ præfinitâque hora. Quamobrem si quis ea corporis constitutione est, vt ieiunare omnino non queat, nisi tempestiuè admodum prandeat, vel carnes comedat, faciliùs cum eo dispensabitur, vt tempestiuè prandeat aut cœnet, quàm vt carnes manducet. Imò verò non desunt, qui eos à toto ieiunio liberos pronunciant, qui citra carniûs vsum ieiunium ferre non valent. Porro secundam corporis refectiõnem ieiunium Ecclesiasticum nullo modo admittit; vnde cuiusque facultas facta est, vt bis interdiu cibum sumat, is à ieiunij lege planè est absolutus. Carne tamen eiusmodi vesci non debet, si sine carnibus viuere commodè potest. Latiùs enim patet lex de abstinentiâ à carne lata, quàm ieiuniorum præceptum.

Ad secundum dicitur, de ciborum qualitate & quantitate, de cœnationis modo & ratione, de esculentorû præparatione aliisq; hisce cognatis non ita procliuè fuisse certi aliquid statuere, ac de refectiõnis tempore; Nam, vt alibi indicatum est, quod vni multum est, hoc alteri parum est, & vice versa. Rursum quod vni sapit aut conuenit, hoc alteri neque sapit neq; conuenit, prout quisq; durè vel molliter est educatus. Non enim eisdem vescuntur viri principes & homines vulgares, plebei & nobiles, pauperes & diuites. Sic quoque cum cibi auaritia, vel nimia quorundam edacitas oriatur ex interna corporis constitutione, prauâque consuetudine subinde augeatur, nõ potuit certa aliqua lege eiusmodi vitium integrè compesci. Qui enim insigniter fament, vix, quin in appõfitas escas auidè inuolent, se continent: Sic tandè de præparandis

a 3 dapi-

Vna accubatio inter ieiunij partes primas tenet, proximas ciborum delectus, postremas statâ hora.

Ieiunium Ecclesiasticum nullo modo fert alterâ accubationem,

Edacitas, que ex corporis constitutione nascitur, praua conuetudine paulatim augetur.

dapibus nullum statutum edi potuit, quod æqualiter omnibus conueniret; ut enim homines hominumq; conditiones & status sunt varij; ita mensæ & cibi, quibus vtuntur, sunt diuersi. Diuersi autem cibi diuersum poscunt præparandi studium. Verum et si quatuor postremæ gulæ filiæ non soluant ieiunium, ut ab Ecclesia est institutum; quò ad meritum tamen vel fructû, si non in totum soluunt semper, in totum tamen vel in partem soluere possunt.

Gulæ filie ieiunij meritû sæpe solvunt, ipsum autè ieiunium non item.

Ad tertium quæsitum maiorem partem iam antè responsum est; dictum est enim, omnes tres conditiones esse de intrinseca Ecclesiastici ieiunij ratione; neque illud suis numeris & partibus cõstare posse, si vel vna ex iis omnibus defuerit. Dictum est æquè, tria illa, quæ ad ieiunij integritatem deponuntur, certo quodam ordine ad illud sese habere. Nam ut ex veterum Hebræorum consuetudine probatum est, vna interdum refectio magis est de intrinseca illius ratione, quàm ciborum delectus, & hic rursus magis, quàm statuta accubationis hora; quamuis & ea quoque communi Christianorum omnium sensu atque consensu de illius ratione existat. Quicumque enim eo die, quo ex lege vel consuetudine ieiunandum est, quempiam summo manè manducantem cernit, statim eiusmodi conceptum apud se format; ille non ieiunat; neq; peccat eiusmodi iudicij efformatione; peccaret tamen, si talè peccati reum pronunciaret; quia forsan habuit iustam causam, cur tam tempestiuè cibum caperet.

Qui manè cibû sumit, communi mortalium iudicio non ieiunat.

Ex hoc autem, quòd omnes omnino homines vnanimi sententia iudicant, eos non ieiunare, qui tot horas consuetum prandendi tempus antecapiunt, euidenter colligitur, horam ieiunio soluendo, lege vel consuetudine definitam, quæcunque tandem illa sit (accidit namque maior in vna hac re, quàm in cæteris ieiunij partibus mutatio,) de ieiunij necessitate, eiusdemque integritate non minùs esse, quàm tectum vel paries de integritate domus. Nam si de eiusdem necessitate nõ esset, communi omnium iudicio & voce nõ negaretur ieiunium esse, quod tam tempestiuè soluitur. Quilibet proinde consuetam prandendi horam æquè seruare obligatur atque ipsum ieiunium; peccantque non minùs, qui horam illam citra causam iustè excusantem insigniter anticipant, quàm qui aliam quamuis ieiunij conditionem non seruant.

Commune omnium iudicium non facile fallit.

EADEM

EADDEM hac ratione euidenter quoq; probatur, bis ieiuniorum die cibum sumere, aliud esse, quàm Christianè ieiunare; nam quicumq; videt illum cœnātem, quem certò antè pransum nouit, statim dicit, & verum dicit; ille non ieiunat. Idem omnino de illo citra temeritatem pronūciare licet, qui ieiunalibus diebus carni- bus vesci conspicitur: Quandoquidem si citra vllam necessitatem & dispensationē illis vescitur, Ecclesiastico ritu nequaquam ieiunat. Si autem tantæ debilitatis vel tam afflictæ valetudinis est, vt carnem comedere omnino necesse habeat, nulla lex ad ieiuniorum legem illum obligat. Atque ita siue necessitas excuset, siue temeritas incuset, qui carne vescitur, Christianè nō ieiunat. Quin etiam canone Solent, disertè pronūciatur, eos ieiunare censendos non esse, qui ante nonam, quæ tum temporis vsitata erat, ieiunium soluunt. Et vt maximè nulla lege cautum extaret, ne quis ieiuniorum tempore ante sextam aut nonam cibum caperet, adhuc vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, quæ hoc habet, æquè ad eius temporis obseruationem adigeret, ac si certa ea de re lex promulgata foret.

NEQVE, est vt quis hīc cauilletur, per statā horæ definitio- nem conscientis laqueum iniici: Siquidem hora illa non consistit in puncto, sed in quadam ciuili latitudine. Vnde vt de ea constet, non est necessarium, vt quis adhibeat astrolabium, machinalēue aut solare horologium, sed sat est, si commune iudicium in me- dium adferat; siue iudicium illud sextæ vel nonæ punctum attingat, siue infra illud cōsistat. Nam excedere, nullum est peccatum; imò quò prandium tardiùs sumitur, eò rectiùs ieiunatur. Sed & minus quoque in horæ anticipatione peccatur, & faciliùs dispen- satur, quàm in reliquis ieiunij partibus. Vnde si iter est facien- dum, vel opus aliquod statim à prandio inchoandum, si amici vel hospites adsunt, si calor est vehemens, si deniq; aliquid aliud est, quod consuetam prandij horam nonnihil anteuertere suadeat, citra noxam illam nonnihil anteuertere licebit. ATQVE hæc de tribus ieiuniorum partibus, siue eas substantiales, siue integrāles appelles, hæctenus: Proximum est, vt de eorundem inter se discrimine & partitione nonnulla quoq; in medium adferamus; hanc enim tractandi methodum ipsa rei natura deposcit.

Qui bis inter-
diu, aut carnem
manducat, Eccle-
siastico ritu non
ieiunat.

De conf. d. 1.

Vniuersalis Eccle-
siæ consuetudo
legis vim obti-
net.

Si adsit causa, li-
cet prandij horā
nonnihil antici-
pare ieiuniorum
tempore.

Non